

Arvio toimintamallista: Luova toiminta keinona harjoitella epäonnistumista – Mokaamalla oppiminen

Luovien menetelmien avulla harjoitellaan epäonnistumista ja käsitellään virheiden tekemisen pelkoa. Elokuva-, sirkus- ja teatteritoiminnan harjoittelu hyväksyvässä ilmapiirissä luo jaettuja kokemuksia ja vahvistaa nuorten elämäntaitoja.

Kehittäjä: Tenho – elämän taitoja nuorille taiteen keinoin -hanke Helsingissä, Vantaalla, Tampereella, Varkaudessa, Oulussa ja Kajaanissa. Lasten ja nuorten säätiö, Oulun tähtisirkus, Pirkanmaan elokuvakeskus, Sirkus Magenta, Vaara-kollektiivi ja Varkauden teatteri, Laurea-ammattikorkeakoulu sekä Nuorisotutkimusseura (ESR 1.6.2015-31.5.2018).

Malli on arvioitu¹ osana Sosiaalisen osallisuuden edistämishanke – Sokran ja ESR TL5 -hankkeiden Osallisuuden palaset -kehittämistyötä. Arvio on tehty Sokra-hankkeen päätoteuttaja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksessa.

Kehittäjän yhteyshenkilö: Tuomas Tirkkonen, Lasten ja nuorten säätiö,
tuomas.tirkkonen@nuori.fi [Muutokset hyväksyttävä Tuomaksella]

Mallin kuvaus

Tenho-hankkeen suunnitteluvaiheessa nähtiin tarve laajamittaisemmalle kehittämiselle, kokeilemiselle, tutkimukselle ja levittämistyölle, jotta luoviin menetelmiin liittyvän toimintatavan potentiaali ilman koulutus- ja työpaikkaa olevien nuorten auttamisessa hyödynnettäisiin. Hankkeen taustalla ovat Lasten ja Nuorten säätiön kokemukset Myrskyprojekteista ja mm. Kajaanin harrastajateatterin Draaman paikka -projekti. Hanke kiinnittyy mukana oleviin kuntiin (Helsinki, Vantaa, Varkaus, Kajaani, Oulu ja Tampere). Hankkeen osatoteuttajat (Vaara-kollektiivi, Pirkanmaan elokuvakeskus, Oulun Tähtisirkus, Sirkus Magenta ja Varkauden teatteri) toimivat yhteistyössä kunnan nuorisotakuutoimijoiden kanssa.

¹ Malli on arvioitu Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksessa kehitettyjen osallisuuden osa-alueiden ja lupaavan käytännön kriteerien näkökulmista hankkeen dokumentaatiota hyödyntäen.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Toiminnan kohderyhmä ovat ilman koulutus- ja työpaikkaa olevat nuoret, sekä nuoret, jotka eivät pysty haastavan elämäntilanteensa vuoksi työskentelemään tai opiskelemaan kokopäiväisesti. Kohderyhmää ovat myös nuorisotakuun toimeenpanon parissa työskentelevät ammattilaiset sosiaali-, terveys-, nuoriso-, koulutus- ja työllisyyspalveluissa, sosiaali- ja terveysalan ja taidealojen opiskelijat, soveltavan taiteen alalla toimivat taiteilijat ja nuorisotakuun parissa työskentelevät organisaatiot. Välillisiä kohderyhmiä ovat osallistujien perhe ja lähipiiri, osallistuvat taideorganisaatiot sekä koulutuksia toteuttavat oppilaitokset.

Luovat menetelmät, elokuvan, sirkuksen ja teatterin työpajat, tuodaan Tenho-hankkeessa osaksi nuorten ohjaus- ja palveluverkoston. Ilman koulutus- ja työpaikkaa olevien nuorten elämäntaitoja vahvistetaan elokuva-, sirkus- ja teatteritoiminnan avulla, jotta koulutukseen ja työelämään siirtyminen olisi helpompaa. Elokuva, sirkus ja teatteri menetelminä pohjaavat osallisuuteen ja lisäävät osallistujien osallisuuden kokemuksia. Toimintaan osallistuminen on pääsääntöisesti vapaaehtoista, joskin joissakin ryhmissä toiminta osa esimerkiksi kuntouttavaa työtoimintaa ja sen ohjelmaa. Toimintaan voi osallistua vähitellen. Koulutettujen taiteilija-ohjaajien käyttämä osallistava ja dialoginen työote laajentaa nuorten parissa toimivien osaamista. Toimintaan osallistuvia nuoria tuetaan jatkopolkujen löytymisessä.

Virheiden pelkääminen voi johtaa toiminnan mahdollisuuksien ja sosiaalisten ympäristöjen kutistumiseen. Sosiaalinen tai epäonnistumisen pelko saattavat rajoittaa ihmisen potentiaalia. Virheiden sietäminen ja niistä oppiminen on tärkeä taito elämässä. Luovassa toiminnassa, kuten sirkuksen ja teatterin työpajoissa, virheiden tekemistä voidaan käsitellä rakentavalla tavalla. Kaikki ovat samalla viivalla, kun tehdään esimerkiksi suurimmalle osalle vieraita sirkustemppeja. Epäonnistumista voidaan käsitellä yhdessä hyväksyvässä ilmapiirissä esimerkiksi nauramalla. Yrittämisestä syntyy jaettu kokemus.

Mallin arviointi

Osallisuuden toteutuminen mallissa

Toimintaan osallistuminen on vapaaehtoista, joskin joissakin ryhmissä osa esimerkiksi kuntouttavaa työtoimintaa ja sen ohjelmaa. Toimintaan voi osallistua omaan tahtiin vähitellen ja myös vain läsnä ollen. Ryhmän toiminnan sisällä osallistumisen kynnys on mahdollisimman matala ja osallistumisen tapoja on hyvin monenlaisia. Joissakin ryhmissä mukana on pääsääntöisesti vapaaehtoista, ja Tenhossa siihen voi osallistua vähitellen. Samalla mukana voi myös olla nuoria, jotka ovat velvoitettuja osallistumaan toimintaan esimerkiksi osana kuntouttavaa työtoimintaa. Ohjaajat eivät tunne nuoren taustoja ennalta, jolloin nuori kohdataan vailla ennako-odotuksia ja jokainen voi tulla toimintaan sellaisena kuin on. Toimintaan osallistumisen kynnys pyritään pitämään matalana, jolloin nuoret voivat tulla löydettyiksi. Nuorten palveluverkkoon pyritään tuomaan toimintatapoja, joiden avulla

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

voidaan vaikuttaa osallisuuden kokemukseen, itsen arvostukseen ja asenteisiin. Lisäksi kehitetään palveluverkkoa helpommin lähestyttäväksi kokoamalla kuntayhteistyön hyviä käytäntöjä.

Luovassa toiminnassa saa tyypillisesti kokeilla erilaisia rooleja tai toimijuuksia. Luovat menetelmät yleensä auttavat ihmistä ottamaan etäisyyttä arjen vaikeuksiin ja käsittelemään asioita, joita voi olla muuten vaikea sanoittaa. Niiden avulla voidaan vaihtaa kokemuksia vaikeasti sanoitetuista tunnetiloista, ei-kielellisten keinojen avulla. Palvelujen ulkopuolinen toimijuus vahvistuu, kun osallistujat rohkaistuvat kokeilemaan erilaisia asioita ja tutustuvat itseensä. Myös toiminnallisuus ja epäonnistumisten jakaminen liittävät osallistujia keskenään ja ammattilaistenkin kanssa yhteen, sekä saattavat osallistujat löytämään yhteyden omiin kuin myös toisilta saataviin voimavaroihin. Toiminnassa nuorille etsitään yksilöllisiä jatkopolkuja.

Luovassa toiminnassa voi ilmaista ajatuksiaan. Taiteilijaohjaajat osaavat tukea nuoria tuomaan ajatuksiaan esiin ja kokeilemaan uusia asioita, sekä tukea sosiaalisia rooleja taideprosesseissa. Heidät on koulutettu elämäntaitoja vahvistavaan työotteeseen, dialogiseen työskentelyyn ja matalan kynnyksen huomioimiseen toiminnassa ja sen suunnittelussa. Työpajat tarjoavat paikan vaikuttamiselle ja toisiin ihmisiin virittäytymiselle. Itseen tutustumisen ohella nuoret oppivat työpajoissa toimimaan toisten ihmisten kanssa. Myös sosiaalinen osallisuus ja vuorovaikutustaidot vahvistuvat. Nuoret ovat mukana asettamassa tavoitteita sekä ryhmälle että itselleen. Tavoitteita on seurattu keskusteluissa ja toiminnallisesti ryhmissä. Tavoitteiden asettamista ja niihin sitoutumista tapahtuu monella tasolla. Tätä kautta saadaan myös välineitä vaikuttaa omaan elämään.

Haastavien asioiden tekeminen yhdessä muiden kanssa ja epäonnistumisten sietäminen avaa näkemään uusia mahdollisuuksia. Jaettu kokemus harjoittelusta auttaa sanoittamaan tunnelmia ja tarkastelemaan omaa kokemusta. Osallistujat ovat keskenään tasa-arvoisia, mikä avaa ihmisen vaikuttamaan ja vaikuttamaan, ja edesauttaa edelleen osallisuuden lisääntymistä vaikuttamisen prosesseissa. Toiminnassa tehdään usein jonkinlaisia esityksiä, joiden yleisöstä nuoret päättävät itse. Toiminnan matala kynnyks, osallistujien tasa-arvoisuus ja se, että nuoret määrittävät toimintaa, kuvaavat pyrkimyksiä eettiseen kestävyYTEEN.

Toiminnasta hyötyvät pääasiassa heikoimmassa asemassa olevat ihmiset, tässä tapauksessa ilman koulutus- ja työpaikkaa olevat nuoret, sekä nuoret, jotka eivät pysty työskentelemään tai opiskelemaan kokopäiväisesti. Toiminnan on todettu lisäävän osallisuutta. Tämä on todennettu kauden päätös- ja loppupalauttekeskustelujen avulla, joissa on tullut esiin osallistujien sitoutuminen usein paremmin toimintaan, jossa luova toiminta on osana jotakin palvelua. Useilta osatoteuttajilta sekä nuorilta on myös kuultu erilaisista

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

pienistä suunnanmuutoksista elämässä sekä yksittäisistä selvistä muutoksista, kuten opiskelemaan hakeminen.

Toiminta lisää osallisuutta omassa elämässä, sillä se auttaa käsittelemään virheiden tekemisen pelkoa ja avaa siten tilaa toimia ja nähdä uusia mahdollisuuksia sekä vaikuttaa.

Toimintamalli lupaavana käytäntönä

Toiminnalle on ilmennyt tarve hankkeen toteutusvaiheessa. Käytäntöjä on kehitetty hankkeen kehittämispäivillä, joilla hankkeeseen osallistuneet taiteilijat ovat tuoneet kysymyksiään yhdessä ratkaistavaksi eli on myös ilmennyt tarve käsitellä toimintaa yhdessä. Toiminta on kytketty tutkimukseen ja toiminnassa on hyödynnetty Lasten ja nuorten säätiön Myrsky-hankkeen tutkimusta.

Taide- ja kulttuuriperustaisia menetelmiä on tutkittu paljon ja niiden vaikuttavuudesta alkaa olla runsaasti näyttöä. Yksi luovan toiminnan vaikuttavista mekanismeista on se, että se auttaa ihmistä ottamaan etäisyyttä arjen vaikeuksiin ja käsittelemään ja jakamaan sellaisia asioita, joita voi olla vaikea sanoittaa. Toimintaa kohtaan on tunnettu ulkopuolista mielenkiintoa samankaltaista työtä tekevässä hankkeessa.

Toiminta ei ole itsessään uutta, sillä luovia menetelmiä on käytetty aiemminkin. Sirkus, teatteri ja elokuva ovat olleet pitkään käytössä Myrsky-hankkeessa tuetuissa projekteissa. Osatoteuttajien kanssa on toteutettu vastaavia prosesseja yksittäisinä projekteina ja Sirkus Magenta ja Vamos ovat pitkään työskennelleet yhdessä.

Toiminnan on todennettu lisäävän osallisuutta haastatteluin. Kauden päätös- ja loppupalautekeskusteluissa on tullut esiin, että osallistujat sitoutuvat usein paremmin toimintaan, jossa luova toiminta on osana jotakin palvelua, kuin muuhun työpajan arkeen. Yksittäisinä tapauksina toimintaan osallistunut nuori on peruuttanut eläkepäätöksen ja päättänyt hakea opiskelemaan. Useilta osatoteuttajilta ja suoraan nuorilta on tullut esille muita vähemmän konkreettisia suunnanmuutoksia.

Toiminta on siirrettävissä: luovat menetelmät sopivat sovellettavaksi erilaisille kohderyhmille lapsista vanhuksiin. Toiminta edellyttää taiteen ammattilaisia, jotka osaavat tukea nuoria tuomaan esiin ajatuksiaan ja kokeilemaan uusia asioita ja sosiaalisia rooleja ja jotka on koulutettu elämäntaitoja vahvistavaan työotteeseen, dialogiseen työskentelyyn ja matalan kynnyksen huomioimiseen. Toiminta on tarkoitus juurruttaa peruspalvelujen rinnalle ja varsinaisen toiminnan tuottavat taideorganisaatiot. Varkaudessa on kiinnostusta saada Tenhon toiminnasta pysyvä osa Ohjaamo. Tampereella Ohjaamo on ottanut Pirkanmaan elokuvakeskuksen kattonsa alle.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Monenlaisille ryhmille sopivan toiminnan menetelmiä on todennettu ja sitoutumisesta on positiivisia kokemuksia.

Lopuksi

Toimintamalli sekä käytetty työote ovat levitettävissä nuorten parissa eri sektoreilla toimiville, joiden tavoite on osallisuuden vahvistaminen omassa elämässä.

Tenho-hanke päättyy toukokuussa 2018. Mokaamalla oppiminen on rakennettu sisään luovaan toimintaan, esimerkiksi sirkuksen ja teatterin työpajoihin, jo toimintaperiaatteiden myötä. Tässä Mokaamalla oppiminen on rakennettu osaksi Luovien menetelmien kokonaisuutta nuorten palveluissa (ks. Innokylä: [Luovat menetelmät osaksi nuorten palvelukokonaisuutta](#)). Kokonaisuuden juurtuminen on toistaiseksi avoinna..

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto